

PAUS FRANCISCUS ONDERSTREEPT IN EXHORTATIE OVER HET GEZIN DE VREUGDE VAN DE LIEFDE

8 april 2016

Vandaag is in het Vaticaan de postsynodale exhortatie *Amoris laetitia* van paus Franciscus gepresenteerd. Deze exhortatie is door de paus geschreven naar aanleiding van de Buitengewone Bisschoppensynode in 2014 en de daaropvolgende Gewone Bisschoppensynode in 2015, beide met als onderwerp huwelijk en gezin. De paus onderstreept met de titel, *De vreugde van de liefde*, de betekenis van het huwelijk en het gezin als een bron van door God geschonken vreugde.

Ook in Nederland werd vandaag een persconferentie gehouden ter gelegenheid van het verschijnen van de exhortatie. Kardinaal Eijk, voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en namens de Bisschoppenconferentie deelnemer aan de synodes van 2014 en 2015, presenteerde *Amoris laetitia* tijdens een persconferentie in het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap in Utrecht.

“Paus Franciscus heeft met deze publicatie *Kerk en Wereld* voor een verrassing gesteld”, aldus kardinaal Eijk. “Ook verrassend is het karakter van het document. Ik zou de postsynodale exhortatie willen kwalificeren als een kerkelijk document met een opvallend existentieel karakter ... Uiteraard verkondigt paus Franciscus op de eerste plaats de leer van de Rooms-Katholieke Kerk inzake huwelijk en gezin. Daarnaast schenkt hij volop aandacht aan de moeilijkheden die mensen ondervinden om die leer te begrijpen, toe te passen en eraan vast te houden.”

Verder was bij de persconferentie aanwezig het echtpaar Massimo en Patrizia Paloni uit Maastricht, dat speciaal door de paus was uitgenodigd voor de synode van 2015. Zij woonden deze bij met hun jongste (twaalfde) kind en vertelden over hun aanwezigheid en presentatie tijdens deze synode.

“De Synode is voor ons een moment geweest om God eer te brengen voor alles wat Hij heeft gedaan in ons leven. Wij hebben de schoonheid van het christelijk gezin kunnen herontdekken ... Wij zijn aanwezig geweest om onze ervaring te delen en om te luisteren naar de paus, de synodevaders, de bisschoppen en de deskundigen over dit zeer belangrijke thema”, aldus Massimo Paloni.

De exhortatie De vreugde van de liefde wordt momenteel in het Nederlands vertaald en is binnenkort verkrijgbaar via bestel@rkk.nl Meer informatie over datum en prijs worden bekendgemaakt via www.rkkerk.nl.

PRESENTATIE VAN DE POSTSYNODALE EXHORTATIE AMORIS LAETITIA

Persconferentie kardinaal Eijk, Utrecht SRKK, 8 april 2016

Vandaag is het een belangrijke dag in het pontificaat van Paus Franciscus. Vandaag wordt immers de kroon gezet op een uitgebreid traject dat hij al spoedig na het begin van zijn pontificaat in gang zette: het betrof een traject dat tot doel had in de Kerk een proces van bezinning op gang te brengen ten aanzien van de huwelijks- en gezinspastoraal. Daar zijn diverse aanleidingen voor: de christelijke visie op huwelijk en gezin wordt in een wereld die steeds meer gesecculariseerd raakt, steeds minder begrepen, aanvaard en in praktijk gebracht. Dit manifesteert zich het meest in de Westerse wereld, waar de secularisatie zover is voortgeschreden dat christenen op veel plaatsen en met name in West-Europa een minderheid vormen. Echter, overal in de wereld manifesteert zich door de invloed van de sociale media een tendens tot secularisering, zij het niet overal in dezelfde mate en in sommige delen van de wereld alleen in bepaalde kringen. Mede door het heersende wantrouwen in de instituties en de terughoudendheid om definitieve keuzes voor het leven te maken gaat zeker in West-Europa een minderheid van de katholieken nog een kerkelijk huwelijk aan. Daarnaast zijn er ook steeds minder mensen die een burgerlijk huwelijk sluiten, en wordt veelal gekozen voor samenwonen zonder meer. Aan de andere kant zien we veel mensen die gekozen hebben voor het huwelijk daarin vastlopen en - vaak na een voor beiden zeer pijnlijk proces - gaan scheiden.

Ook de openheid van het huwelijk voor het ontvangen en opvoeden van kinderen, zoals de kerkelijke leer die op Bijbelse gronden voorhoudt, ziet men niet meer in brede kring als een essentiële waarde van het huwelijk. In toenemende mate worden andere relaties dan die tussen man en vrouw de facto of wettelijk gelijkgesteld met het huwelijk. De verschillen tussen de geslachten wordt onder invloed van de gendertheorie in brede kring niet meer herleid tot de biologische verschillen tussen man en vrouw, maar gezien als een persoonlijke autonome keuze.

De klemmende vraag bij al deze ontwikkelingen is: hoe kan de Kerk wegen vinden in het pastoraat en in de verkondiging om haar leer inzake huwelijk en gezin zodanig voor het voetlicht te brengen dat die beter wordt verstaan en bij meer mensen ingang vindt? Wegen ook waarlangs

zij echtparen en gezinnen kan helpen om te leven overeenkomstig Gods bedoelingen. Om op deze vragen een antwoord te vinden heeft Paus Franciscus genoemd traject van bezinning opgestart. Dit traject omvatte twee Bisschoppensynoden. Een Buitengewone Bisschoppensynode, waaraan de voorzitters van de Bisschoppenconferenties van de hele Wereldkerk deelnamen en die plaatsvond in oktober 2014. Vervolgens vond in oktober 2015 een Gewone Bisschoppensynode plaats, waaraan bisschoppen deelnamen die gekozen waren door de Bisschoppenconferenties waartoe zij behoren. Ik heb in 2014 de Buitengewone Synode bijgewoond als voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie. In 2015 heb ik de Gewone Bisschoppensynode bijgewoond als gekozen afgevaardigde van de Nederlandse Bisschoppenconferentie.

Bij beide Bisschoppensynodes heeft de Paus eigener beweging nog een aantal Synodevaders toegevoegd. Tevens nodigde hij echtparen uit om te getuigen van de wijze waarop zij de katholieke visie op huwelijk en gezin in praktijk brengen. Bij de laatste Synode had hij ook een echtpaar uit Nederland uitgenodigd, het echtpaar Massimo en Patrizia Paloni. Zij woonden die bij samen met hun jongste kind, Davide. Straks zullen zij ook aan het woord komen.

Dat het gaat om een omvangrijk traject dat enorm veel werk met zich heeft meegebracht, zal duidelijk zijn wanneer we ons realiseren dat voor beide Synodes een voorbereidend document, de Lineamenta, is geschreven door het Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode. Hierover heeft een wereldwijde consultatie plaatsgevonden. Op basis van het resultaat hiervan is voor beide Synodes een werkinstrument, een Instrumentum laboris samengesteld. Beide Synodes hebben het resultaat van hun besprekingen vastgelegd, elk in een eigen Einddocument. De Einddocumenten waren een advies van de Synodevaders aan de Paus.

Vandaag beleven we de bekroning van dit omvangrijke traject met de publicatie van de zogeheten Postsynodale Exhortatie, onder de titel *Amoris laetitia* (De vreugde van de liefde). Hierin geeft de Paus zijn uiteindelijke conclusies in het verlengde van beide Synodes. Gelet op de omvang van het traject en het belang van de behandelde thematiek voor de Kerk mogen we de publicatie van deze Postsynodale Exhortatie rustig karakteriseren als een markerend moment in het pontificaat van Paus Franciscus.

Zoals wel vaker heeft hij met deze publicatie Kerk en Wereld voor een verrassing gesteld. En in meerdere opzichten. Zo moest ik zelf deze week uiteraard mijn agenda grotendeels omgooien om deze presentatie voor te bereiden van dit document dat 325 paragrafen omvat en bijna honderd dichtbedrukte bladzijden beslaat. Het zal enige tijd vergen voordat men de volledige, zeer rijke inhoud tot zich zal hebben genomen. De Paus zelf beveelt dan ook aan de Exhortatie niet gehaast te lezen, maar in alle rust te bestuderen en op je te laten inwerken.

Wat ook verrassend is, dat is het karakter van het document. Ik zou de Postsynodale Exhortatie willen kwalificeren als ‘een kerkelijk document met een opvallend existentieel karakter’. Dit zijn we ook wel gewend, zult u zeggen, van Paus Franciscus, maar het valt hier in ieder geval nog veel meer op dan in zijn andere publicaties. Uiteraard verkondigt Paus Franciscus op de eerste plaats de leer van de van de Rooms-Katholieke Kerk inzake huwelijk en gezin. Daarnaast schenkt hij volop aandacht aan de moeilijkheden die mensen ondervinden om die leer te begrijpen, toe te passen en eraan vast te houden.

Paus Franciscus realiseert zich dat daarbij niet altijd weerstand tegen de leer van de Kerk een rol speelt. De keuze voor een louter burgerlijk huwelijk of louter samenwonen zijn lang niet altijd gemotiveerd door een afwijzing van het christelijk huwelijk, maar ook door culturele en contingente situaties: het heersend wantrouwen jegens instituties in het algemeen, de moeilijkheid die velen hebben met het op zich nemen van een bepaalde levensstaat en verplichtingen voor de rest van het leven en de problemen werk te vinden, een vaste arbeidsovereenkomst af te sluiten of zich van een voldoende inkomen te verzekeren, waardoor het huwelijk als “luxe” wordt beschouwd (nr. 294).

Waar het gaat om zogeheten irreguliere situaties, dat wil zeggen situaties waarin mensen relaties met elkaar aangaan die niet of niet in alle opzichten beantwoorden aan de eisen die de kerkelijke leer stelt, dringt de Paus er bij allen die in het pastoraat werkzaam zijn op aan dat zij hen met grote barmhartigheid tegemoet treden. Overigens zonder de kerkelijke leer los te laten of daaraan afbreuk te doen, maar door met veel liefde en geduld te begeleiden en nabij te zijn. Mensen met een irreguliere relatie moeten niet worden buitengesloten van kerkelijke activiteiten, maar daarin zoveel mogelijk worden geïntegreerd. Essentieel is daarbij volgens de Paus dat

priesters en anderen die werkzaam zijn in het huwelijkspastoraat is proberen een zo goed mogelijk ‘onderscheid’ te maken. Hieronder verstaat hij de constante inspanning om de concrete realiteit van het leven, de situaties en relaties waarin mensen leven, te belichten vanuit het Woord van God. En ook beveelt hij aan dat zij bij mensen die leven in een irreguliere relatie, zoeken naar de openheid die mogelijk bij hen aanwezig is om hun relatie alsnog overeenkomstig de kerkelijke leer gestalte te geven.

De Exhortatie omvat negen kloeke hoofdstukken. Het verbaast uiteraard niet dat Paus Franciscus in het eerste hoofdstuk, getiteld ‘in het licht van het Woord’ de visie op huwelijk en gezin in de Heilige Schrift belicht. In het tweede hoofdstuk gaat hij uitgebreid in op de huidige realiteit en de actuele uitdagingen voor het gezin. De Paus benadrukt in Hoofdstuk III dat we te midden van alle hedendaagse moeilijkheden van het gezin de blik moeten richten op Jezus, die Gods plan met ons tot voltooiing zal brengen, en zo de roeping van het gezin te ontdekken of te herontdekken. Dit hoofdstuk biedt in kort bestek een overzicht van de kerkelijke leer inzake huwelijk en gezin. In het verlengde hiervan volgt in Hoofdstuk IV een uiteenzetting over de huwelijksliefde, op basis van het hooglied van de liefde geschreven door de heilige apostel Paulus (1 Kor. 13,4-7; nr. 90). In Hoofdstuk V ‘De liefde die vruchtbaar wordt’ benadrukt de Paus dat de huwelijksliefde openheid voor het doorgeven van het leven veronderstelt. In Hoofdstuk VI ‘Enkele pastorale perspectieven’ gaat de Paus in op de noodzaak om nieuwe wegen te vinden voor de huwelijks- en gezinsspastoraal, waarbij hij zich beperkt tot het aangeven van enkele algemene uitgangspunten. Het ontwikkelen van meer praktische initiatieven ziet hij als taak voor de afzonderlijke bisschoppenconferenties, parochies en gemeenschappen. Hoofdstuk VII gaat over de opvoeding van kinderen en hoofdstuk VIII over het begeleiden van kwetsbare relaties. Tekenend voor het existentiële karakter van het document is het slothoofdstuk IX over Huwelijks- en gezinsspiritualiteit, waarin hij enkele wegen aanwijst om in het gezin te komen tot een doorleefd geloofsleven en het gezamenlijk en persoonlijk gebed er een vaste plaats in te geven.

Op één onderwerp dat tijdens de beide Bisschoppensynodes een grote rol heeft gespeeld wil ik nog apart ingaan en dat betreft de vraag of mensen die zijn gescheiden en burgerlijk hertrouwd de communie mogen ontvangen. Op twee plaatsen in de Postsynodale Exhortatie snijdt Paus Franciscus dit

vraagstuk aan, waarbij hij overigens niet spreekt van mensen die gescheiden en burgerlijk getrouwd zijn, maar in bredere zin van mensen die gescheiden zijn en leven in een nieuwe relatie. Aan deze mensen moet aldus de Paus, niet het gevoel worden gegeven dat ze geëxcommuniceerd zijn (nrs. 243 en 299). Het is belangrijk te benadrukken dat hij hiermee niet iets nieuws zegt. Excommunicatie is een kerkelijke straf die iemand automatisch van rechtswege kan oplopen, die na intrede van rechtswege verklaard kan worden of die bij vonnis kan worden opgelegd vanwege ernstige gedragswijzen of misdrijven. De situaties waarin dit gebeurt is limitatief: er valt een beperkt aantal situaties onder, maar niet de situatie van mensen die gescheiden zijn en in een nieuwe relatie leven. Echter, nergens in de Exhortatie zegt de Paus dat zij de communie kunnen ontvangen. Dit betekent dat ten aanzien van mensen die gescheiden zijn en in een nieuwe relatie leven de traditionele praxis geldt die inhoudt dat zij de communie niet kunnen ontvangen, en die door Paus Johannes Paulus II in *Familiaris consortio* uit 1981 als volgt is geformuleerd:

“Niettemin bevestigt de Kerk haar praktijk, gebaseerd op de Heilige Schrift, de hertrouwde gescheidenen niet tot de communie toe te laten. Zij verhinderen immers zelf dat zij toegelaten worden, aangezien hun levensstaat en situatie objectief in tegenspraak zijn met de liefdesgemeenschap tussen Christus en de Kerk, die in de Eucharistie haar teken en verwerkelijking vindt. Er is bovendien nog een andere, speciaal pastorale reden: als men deze mensen tot de communie toelaat, zullen de gelovigen in dwaling en verwarring gebracht worden omtrent de leer van de Kerk over de onontbindbaarheid van het huwelijk” (nr. 84; vgl. *Waardig communiceren. Brief van de Nederlandse bisschoppen* b.g.v. Sacramentsdag 2012, 10 juni 2012).”

Op de vraag wat de Kerk mensen in deze situaties zou kunnen bieden, geeft Paus Franciscus in Hoofdstuk VIII van de Exhortatie het antwoord dat boven al is genoemd: mensen die in het pastoraat werkzaam zijn, moeten deze mensen begeleiden en bekijken hoe zij zoveel mogelijk bij het kerkelijk leven betrokken kunnen worden. Hierbij is het van belang zich te realiseren dat Gods genade niet alleen door middel van de sacramenten wordt ontvangen, maar ook door het horen en lezen van het Woord van God en door het gebed.

Zoals gezegd, heeft dit pauselijk document als titel *Amoris laetitia*, de ‘vreugde van de liefde’. Het is onze taak als Kerk die vreugde te bevorderen en te beschermen, in de overtuiging dat die vreugde voor echtparen en gezinnen zelf alsook voor ons als samenleving heilzaam is. Het is daarom onze taak om gehuwden en gezinnen naar vermogen nabij te zijn en hen te begeleiden, vooral wanneer zij de zware en pijnlijke last dragen van een huwelijks- of gezinsleven dat gebroken is, met ons gebed en pastorale zorg. Met deze Exhortatie drukt de paus ons dat op het hart.

Paus Franciscus sluit zijn Exhortatie af met een gebed tot de Heilige Familie (Jezus, Maria en Jozef):

“Heilige Familie van Nazareth

Geef dat wij ons allen bewust mogen zijn

van het heilig en onschendbaar karakter van het gezin,

van zijn schoonheid in Gods plan.”

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk

Aartsbisschop van Utrecht en voorzitter van de Nederlandse
Bisschoppenconferentie

JAARVERSLAG 2015 MELDPUNT SEKSUEEL MISBRUIK RKK GEPUBLICEERD 4 april 2016

De onafhankelijke stichting Beheer & Toezicht inzake seksueel misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland geeft in zijn jaarverslag over 2015 inzicht in wat er gedaan is voor de 3056 slachtoffers die zich sinds 2010 gemeld hebben. Het jaarverslag is samen met een persbericht gepubliceerd op de website www.meldpuntmisbruikrkk.nl.

Het bestuur van de stichting doet verslag van de activiteiten van het Platform Hulpverlening, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Bureau Meldpunt. De bestuurssamenstelling wordt vermeld en de kosten die zijn gemaakt in 2015.

Het jaarverslag bevat drie bijlages. In bijlage 1 wordt gerapporteerd over de meldingen, klachten en uitspraken per 31 december 2015. Bijlage 2 geeft een overzicht van schikkingen tot en met 31 december 2015. Bijlage 3 bevat informatie over compensaties die door ordes/congregaties en bisdommen zijn betaald.

Naar aanleiding van vragen van de media over schikkingen werd de rapportage van de stichting Beheer & Toezicht op 19 maart reeds aangekondigd op deze website in het bericht: Rapportage over klachten en toegekende compensaties, mediations en schikkingen.

Bij het overzicht van schikkingen tot en met 31 december 2015 (bijlage 2) zegt het Jaarverslag: “Bij schikkingen (meestal in de vorm van vaststellingsovereenkomsten) wordt standaard (ook in het belang van slachtoffers) geheimhouding afgesproken. Uit schikkingen die via bemiddeling van de Klachtencommissie of via mediation door Slachtoffer in Beeld, SiB, zijn bereikt, wordt informatie over de daders aan het Meldpunt ter beschikking gesteld voor steunbewijs in andere zaken. Dat leidt ook tot door het Meldpunt zelf gestarte herzieningen in zaken waar eerst onvoldoende steunbewijs was.

Schikkingen die buiten het Meldpunt om tot stand zijn gekomen, kunnen ook van belang zijn voor steunbewijs. Het Meldpunt heeft geregeld kerkelijke

instanties verzocht om afschriften van die schikkingen en deze gekregen. Ook ongevraagd hebben kerkelijke instanties deze informatie verstrekt. Aangezien met name de organisatie van slachtoffers KLOKK met veruit de meeste slachtoffers contact heeft, houdt ook deze lotgenotenorganisatie het Meldpunt op de hoogte van schikkingen en eventueel steunbewijs. Op grond daarvan beschikt het Meldpunt over een bij benadering volledig beeld.”

- Lees het persbericht en het jaarverslag 2015 op de website www.meldpuntmisbruikrkk.nl

NIEUWE VERTALING ONZE VADER WORDT KOMENDE ADVENT INGEVOERD

25 april 2016

De Nederlandse Bisschoppenconferentie maakt bekend dat de nieuwe vertaling van het Onze Vader de komende Advent wordt ingevoerd. Dat betekent dat met ingang van 27 november 2016 de nieuwe versie van het Onze Vader zal worden gebruikt in de liturgie. De Nederlandse bisschoppen voeren deze vertaling tegelijkertijd in met de Belgische bisschoppen.

Decennia lang bleek het niet mogelijk om tot een gezamenlijke tekst van het Onze Vader te komen voor het Nederlandse taalgebied. Dankzij een gezamenlijke commissie (Commissio mixta), van Nederland en Vlaanderen voor de nieuwe vertalingen van meerdere liturgische teksten, is er nu wel een aangepaste versie van het Gebed des Heren. Daaraan hebben zowel de Nederlandse en Belgische Bisschoppenconferenties, alsook de Romeinse Congregatie voor de Eredienst hun goedkeuring verleend.

“De bisschoppen begrijpen dat het niet gemakkelijk is voor sommige gelovigen van de oude vertrouwde versie van het Onze Vader over te gaan naar de nieuwe vertaling. Een gelijkaardige moeilijkheid deed zich ook voor, toen bij het verschijnen van het Altaarmissaal in 1979 vertrouwde teksten werden vervangen door andere formuleringen in de eucharistie. Maar uiteindelijk is ook toen een snelle gewenning mogelijk gebleken. Het is mooi en verheugend dat Nederland en Vlaanderen nu dezelfde tekst van het Onze Vader kunnen gaan bidden”, aldus mgr. Liesen, de referent voor Liturgie namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie.

Geplastificeerde gebedskaartjes met de nieuwe vertaling van het Onze Vader zijn beschikbaar via de Nationale Raad voor Liturgie. De NRL zal van de herziene vertaling van het Onze Vader bovendien enkele toonzettingen beschikbaar stellen, die na de vakantieperiode (zomer) van dit jaar al kunnen worden ingestudeerd door de zangkoren.

De aangepaste vertaling van het Gebed des Heren luidt:

“Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd,
uw rijk kome,
uw wil geschiede
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren,
en breng ons niet in beproeving
maar verlos ons van het kwade.”

Op de website van de Nationale Raad vor Liturgie (NRL) is een toelichting beschikbaar bij de nieuwe versie van het onze Vader: <https://rkliturgie.nl/eucharistie/uitleg-bij-de-nieuwe-vertaling-van-het-onze-vader>

GEZAMENLIJKE BRIEF RKK EN PKN AAN PREMIER RUTTE OVER SILA 9 mei 2016

Namens de Rooms-Katholieke Kerk en namens de Protestantse Kerk in Nederland is eind april een brief gestuurd aan premier Rutte over het stopzetten van de levering van verhuismutaties aan de SILA. De ondertekenaars zijn kardinaal Eijk als voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en dominee Plaisier als scriba van de Generale Synode van de Protestantse Kerk in Nederland.

De brief is een reactie op het besluit van het kabinet om de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie (SILA) geen gegevens meer te verstrekken uit de Gemeentelijke Basis Administratie. Dit besluit werd genomen naar aanleiding van een motie die het kamerlid Koser Kaya van D66 heeft ingediend en die door een Kamermeerderheid werd aangenomen, zonder dat echter daarbij rekening werd gehouden met de reactie namens de kerken op deze motie.

Het besluit betekent onder meer dat er op termijn aan de kerken die aan de SILA deelnemen, geen gegevens meer worden verstrekt over het verhuizen of overlijden van hun leden. Kardinaal Eijk en dominee Plaisier schrijven in hun brief aan de premier dat dit grote consequenties heeft voor de bij de SILA aangesloten kerken. De kerken leveren door hun grote aantallen vrijwilligers een belangrijke bijdrage aan de participatiesamenleving die het kabinet voor ogen staat. Het is daarom alleszins redelijk dat de overheid de kerken helpt om hun ledenadministratie in orde te houden. Tevens signaleren kardinaal Eijk en dominee Plaisier dat er sprake is van discriminatie, omdat besloten is aan de kerken geen verhuismutaties ter beschikking te stellen, terwijl deze service voor andere (niet geestelijke) organisaties en instellingen wordt gecontinueerd.

De tekst van de brief luidt als volgt:

Middels dit schrijven uiten wij als vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in Nederland onze zorg over een besluit dat recent door het kabinet genomen is.

Het betreft uw besluit om per 1 maart 2016 de levering van verhuismutaties via de BPR aan de Stichting Interkerkelijke Ledenadministratie (SILA) stop te zetten. Deze levering dateert van 1986 en is toen de uitkomst geweest van uitvoerig en langdurig beraad tussen kerken en overheid. Door middel van de SILA als koppelinstrument is het voor onze kerkgenootschappen mogelijk een adequate ledenregistratie op peil te houden.

Wij geven u enkele voorbeelden die duidelijk maken waarom de SILA voor de kerken een zeer bruikbaar en belangrijk middel is voor hun ledenregistratie:

- Wanneer een mevrouw van 80 jaar naar een verpleeghuis gaat en zelf niet meer voldoende bewust is dat zij een adreswijziging moet doorgeven aan een kerkelijk bureau, wordt de verhuizing toch doorgegeven en ontvangt zij bezoek van de gemeente of parochie op haar nieuwe adres.
- Wanneer iemand overlijdt en zijn verwanten verzuimen dit overlijden door te geven, wordt het feit van dit overlijden toch bekend bij de ledenadministratie en kan worden voorkomen dat er pijnlijke situaties ontstaan.
- Wanneer een jongere die gaat studeren even andere prioriteiten heeft dan het doorgeven van zijn verhuizing aan de ledenadministratie, zonder echter het voornemen te hebben zich uit te schrijven, raakt hij toch 'niet kwijt'.

Zo zijn er vele voorbeelden te geven van de betekenis van de SILA.

Met uw maatregel ondergraaft u deze dienstverlening. Wij zijn van mening dat de argumenten voor de beëindiging ervan niet steekhoudend zijn. Zo heeft niemand tegen zijn of haar wil in een zogenaamde SILA-stip. Daar komt bij dat de SILA-stip alleen voor het betreffende kerkgenootschap zichtbaar en is er derhalve geen sprake van een inbreuk op de privacy. De huidige dienstverlening kost de overheid bovendien geen geld.

Zoals u bekend mogen andere organisaties dan de kerken wél van deze GBA-gegevens gebruik maken. Niet altijd gaat het daarbij om diensten die tot het terrein van de overheid behoren. Omgekeerd verrichten kerken een breed palet van diensten op het terrein waar de overheid zich primair verantwoordelijk voor weet.

Maar dat geldt zeker ook voor het maatschappelijk middenveld, waarop de kerken relevante spelers zijn en waaraan het kabinet in het kader van het

beleid tot bevordering van de participatiesamenleving in toenemende mate verantwoordelijkheden toedeelt.

Denk daarbij aan de rol die kerkelijke vrijwilligers (kerkleden) spelen bij (tijdelijke) opvang van asielzoekers, bij vragen rondom armoede (project schuldhulpmaatje) en bij het omzien naar ouderen en andere kwetsbare groepen.

Alles bij elkaar genomen bedraagt de sociale bijdrage van de vele vrijwilligers in parochies en gemeenten aan de maatschappij een aanzienlijk bedrag. Wanneer kerken uitgesloten worden van de Gemeentelijke Basis Administratie omdat zij in onderscheid van anderen instanties zijn op geestelijke grondslag is er sprake van discriminatie.

Om bovengenoemde redenen achten wij het onrechtvaardig dat onze kerken de toegang tot de Gemeentelijke Basis Administratie wordt ontzegd. De regeling zoals deze nu bestaat is nota bene in overleg met de overheid zelf getroffen. Nog op 8 maart 2012 sprak de toenmalige minister van binnenlandse zaken, mevr. Spies, warme woorden bij het in ontvangst nemen van een jubileumboek over de SILA. Het bevreemdt ons dat u amper vier jaar later besluit een einde te maken aan het doorgeven van de verhuismutatie aan de SILA.

Op basis van ons mission statement, het Evangelie, hebben wij het vaste voornemen om onze bijdrage aan de samenleving te blijven leveren. Uw besluit bemoeilijkt dat echter en impliceert het risico dat kerken in hun organisatorisch vermogen nodeloos worden verzwakt. Daarmee demotiveert u kerkelijk betrokken mensen in hun dienst aan de samenleving. Wij dringen er daarom bij u op aan genoemd besluit te herzien. Uiteraard zijn wij gaarne tot een nadere toelichting op ons verzoek bereid.

KARDINAAL EIJK REAGEERT OP VOORNEMEN MINISTER SCHIPPERS INZAKE KWEKEN VAN EMBRYO'S

4 juni 2016

Minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is voornemens om het wettelijk mogelijk te maken embryo's te kweken voor wetenschappelijk onderzoek. De minister heeft dit geschreven aan de Tweede Kamer in een brief van 27 mei jongstleden. Kardinaal Eijk, referent voor medisch-ethische kwesties namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie reageert op deze brief. De kardinaal brengt in een opiniestuk in Katholiek Nieuwsblad van vrijdag 3 juni de situatie in kaart.

Het kweken van menselijke embryo's voor wetenschappelijk onderzoek

De Embryowet uit 2002 staat alleen het kweken van embryo's toe ten behoeve van het tot stand brengen van een zwangerschap. Zij biedt de mogelijkheid om - zij het met een groot aantal restricties - wetenschappelijk onderzoek te doen met zogeheten restembryo's. Dit zijn embryo's die door in-vitrofertilisatie zijn verkregen binnen het kader van een procedure om een zwangerschap tot stand te brengen, maar daar niet meer voor gebruikt zullen worden en daarom in het laboratorium achterblijven. De Embryowet biedt wel de mogelijkheid om bij Algemene Maatregel van Bestuur op termijn ruimte te bieden om embryo's te kweken met alleen wetenschappelijk onderzoek als doel. Van deze mogelijkheid is echter nooit gebruik gemaakt.

Daar zal nu verandering in komen. In haar brief aan de Tweede Kamer van 27 mei 2016 laat Minister Schippers de reactie weten van het Kabinet op het rapport *Onderzoek naar speciaal kweken* (19 maart 2015), waarin de bevindingen zijn neergelegd van het onderzoek dat Pallas health research and consultancy heeft uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport). Doel van dit onderzoek was de Embryowet uit 2002 te evalueren en te bezien of met het oog op de medisch-wetenschappelijke ontwikkelingen op het terrein van de transplantatiegeneeskunde en de voortplantingsgeneeskunde het tot stand brengen van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek wellicht nodig zou zijn. Het onderzoeksbureau concludeert dat dit het geval is en adviseert daarom het algeheel verbod op het kweken van embryo's uitsluitend voor wetenschappelijk onderzoek op te heffen.

Minister Schippers laat nu aan de Tweede Kamer weten dat het Kabinet overweegt om dit advies over te nemen en bij wet mogelijkheden te creëren voor het kweken van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek. Op basis van genoemd rapport beoogt zij niet een volledig loslaten van het verbod om embryo's tot stand te brengen voor wetenschappelijk onderzoek. Zij kiest voor een 'nee, tenzij'-beleid, dat inhoudt dat onder strikte condities ruimte wordt geboden voor het kweken van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek dat nodig is voor de ontwikkeling van belangrijke klinische toepassingen.

Haar staan daarbij de volgende voorwaarden voor ogen:

1. Kweken van embryo's zal alleen worden toegestaan ten behoeve van klinische doeleinden op het gebied van een drietal terreinen: de behandeling van onvruchtbaarheid met ingevroren en buiten het lichaam gerijpt weefsel, bijvoorbeeld geslachtscellen van kinderen die wegens leukemie een behandeling moeten ondergaan waardoor zij onvruchtbaar worden, kunstmatige voortplantingstechnieken, bijvoorbeeld de behandeling van onvruchtbaarheid met stamcellen die verkregen zijn uit embryonale stamcellen, en de behandeling van erfelijke of aangeboren aandoeningen (met name van erfelijke afwijkingen van de mitochondriën, structuren in de cel buiten de celkern die zorgen voor de energieproductie in de cel). Het onderzoek moet direct relevant zijn voor de klinische toepassing in kwestie om te waarborgen dat het daadwerkelijk gericht is op gezondheidswinst en het krijgen van gezonde kinderen. Ander onderzoek - bijvoorbeeld ten behoeve van transplantatiegeneeskunde en fundamenteel onderzoek - blijft nu nog uitgesloten, zo stelt de Minister uitdrukkelijk. Dit betekent dat het kweken van embryo's ook ten behoeve van andere klinische doeleinden en misschien ook niet-klinische doeleinden op termijn niet wordt uitgesloten.
2. Voorstellen voor onderzoek met embryo's moeten worden beoordeeld door de Central Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO), zoals nu reeds in de wet verankerd is. Deze Commissie hanteert daarvoor ten minste vier criteria:
  - a. Het onderzoek moet direct relevant zijn voor de kliniek en redelijkerwijs leiden tot nieuwe inzichten op de genoemde drie terreinen.
  - b. De resultaten van het onderzoek zijn uitsluitend te verkrijgen door het gebruik van embryo's die speciaal daarvoor tot stand zijn gebracht. Als het onderzoek ook met restembryo's kan worden verricht of eventueel zonder embryo's, dan wordt geen toestemming verleend.

- c. Het onderzoek en de uitvoering ervan moeten voldoen aan de geldende kwaliteitseisen voor onderzoek.
  - d. Het medische doel en de opzet van het onderzoek staan in een redelijke verhouding tot de bezwaren van het speciaal kweken van embryo's voor dat onderzoek.
3. Embryo's mogen niet langer dan veertien dagen buiten het lichaam worden doorontwikkeld, zoals reeds in de Embryowet is vastgelegd.
  4. Donoren van geslachtscellen voor het tot stand brengen van embryo's moeten goed worden begeleid, adequaat geïnformeerd en expliciet toestemming geven voor het gebruik van de geslachtscellen die zij hebben gedoneerd, voor het kweken van embryo's.

Welke zijn de overwegingen van de Minister om het algeheel verbod op het tot stand brengen van embryo's speciaal voor wetenschappelijk onderzoek los te laten en daar onder strikte condities ruimte voor te bieden? Zij doet dat op basis van de afweging van een aantal waarden tegenover elkaar: de waarde van het leven, de waarde van gezondheidswinst en de waarde van welzijn doordat iemand eigen kinderen kan krijgen door de ontwikkeling van nieuwe voortplantingstechnieken. Het spreekt voor zich dat gezondheidswinst een belangrijke waarde is. Voor een groot aantal erfelijke en aangeboren aandoeningen is geen (adequate) behandeling beschikbaar. Deze ziektes brengen voor degenen die erdoor getroffen zijn, en hun ouders een groot lijden met zich mee. Ook is het onvermogen om eigen kinderen te krijgen een bron van heel veel lijden. Mensen hebben immers een natuurlijk verlangen om zich voort te planten. Het is daarom van het grootste belang dat wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan om nieuwe therapieën te ontwikkelen voor ziekten waar we nog geen antwoord op hebben.

De waarden die Minister Schippers in haar brief noemt zijn echter niet alle drie van hetzelfde niveau. Het menselijk leven is een essentiële en fundamentele waarde: het is een waarde die niet tegen andere waarden kan worden afgewogen. De menselijke persoon en ook zijn lichaam zijn een waarde in zich, die nooit ofte nimmer mag worden gedegradeerd tot een puur middel om een of ander doel te realiseren, hoe goed dat doel op zich ook mag zijn, zoals de gezondheidswinst van anderen of het welzijn doordat iemand eigen kinderen kan krijgen. Het leven van een mens mag niet worden opgeofferd voor de gezondheidswinst of het welzijn van anderen.

De Minister gaat in haar brief niet in op de vraag welke de status is van het menselijk embryo, dat wil zeggen of het embryo een menselijke persoon is of niet. In de huidige Westerse cultuur is men geneigd het menselijk wezen pas als een persoon met alle rechten van dien te beschouwen wanneer het manifest een zekere mate van bewustzijn of zelfs een volledig bewustzijn heeft. Echter, de aanleg van de hersenstructuren die het bewustzijn mogelijk maken, ligt besloten in de chromosomen die al vanaf de bevruchting aanwezig zijn. Op geleide van het DNA ontwikkelt het embryo zich vanaf de bevruchting autonoom, gecoördineerd, doelgericht, continue en geleidelijk. Het DNA bepaalt grotendeels de verdere ontwikkeling van het embryo, die zonder onderbrekingen verloopt. Waarom is de bevruchte eicel dan geen menselijke persoon die als zodanig respect verdient? (vgl. *Donum Vitae I, I, Evangelium Vitae* nr. 60). En zelfs al zou het embryo in de eerste stadia van de ontwikkeling nog geen menselijke persoon zijn, het heeft dan in ieder geval volgens Gods scheppingsordering de essentiële doelgerichtheid om dat te worden. We houden bij onze zorg voor het milieu rekening met de toekomstige generaties. Bij het menselijk embryo dienen we zonder meer rekening te houden met de toekomstige persoon die daaruit voortkomt.

“De waardigheid van de persoon moet in iedere mens erkend worden vanaf de conceptie tot aan de natuurlijke dood. Dit fundamentele principe brengt *een groot ‘ja’ voor het menselijk leven* tot uitdrukking en dient de kern te zijn van ethische reflectie over bio-ethisch onderzoek, dat in de wereld van vandaag steeds belangrijker wordt” (*Dignitas Personae* nr. 1). De Kerk staat heel positief tegenover wetenschappelijk onderzoek waardoor nieuwe therapieën worden ontdekt. Omdat zij neen zegt tegen wetenschappelijk onderzoek met embryo’s waardoor de menselijke waardigheid wordt geschonden, wordt haar leer op dit terrein vaak als negatief afgeschilderd. Maar de leer van de Kerk is niet negatief: zij houdt alleen een neen in tegen wetenschappelijk onderzoek als daarvoor embryo’s worden opgeofferd die als menselijke personen dienen te worden gerespecteerd. Dit betekent een ja tegen het menselijk leven en een neen tegen de schending van de waardigheid ervan.

Als het embryo een mens is met de morele status van dien, dan valt het onder dezelfde normen als die gelden voor experimenten met proefpersonen in het algemeen. Wetenschappelijk onderzoek bij embryo’s zou in theorie plaats kunnen vinden als het ging om een experimentele vorm van medische behandeling waar het embryo in kwestie zelf therapeutisch voordeel van

heeft. In theorie, want we kunnen het embryo bij de huidige stand van zaken alleen in handen hebben, wanneer het door een reageerbuisbevruchting tot stand is gebracht, waartegen fundamentele morele bezwaren bestaan. Onderzoek met embryo's zonder therapeutisch voordeel voor het embryo zelf of ten behoeve van het vermeerderen van wetenschappelijk kennis is onacceptabel, omdat het embryo erdoor wordt geïnstrumentaliseerd (*Donum Vitae I,4*; vgl. *Evangelium Vitae* nr. 63). Wetenschappelijk onderzoek mag niet gepaard gaan met het doden van mensen of het gebruik van technieken die de essentiële waarde van de menselijke persoon of diens integrale welzijn schenden en dat geldt ook voor het menselijk leven vóór de geboorte.

Het instrumentaliseren van menselijke restembryo's voor wetenschappelijk onderzoek, hetgeen in Nederland door de Embryowet uit 2002 onder voorwaarden wordt toegestaan, betekent een schending van hun fundamentele waardigheid. Nu heeft het Kabinet het voornemen om onder voorwaarden ook het tot stand brengen van embryo's speciaal voor wetenschappelijk onderzoek toe te staan. Dit impliceert een nog ernstiger schending van de waardigheid van menselijke embryo's, omdat zij van meet af aan opzettelijk tot stand worden gebracht met als doel ze in wetenschappelijk onderzoek te verbruiken. Het is daarom te hopen dat het Kabinet van dit voornemen afziet.

Wat betreft de ontwikkeling van nieuwe voortplantingstechniek geldt dat deze alleen aanvaardbaar zijn als zij bij tot stand brengen van de bevruchting de huwelijksdaad helpen haar natuurlijk doen te bereiken en die niet vervangen. Het laatste is het geval bij bijvoorbeeld in-vitrofertilisatie. Het kind is namelijk alleen de vrucht van de ouderliefde als het is verwekt via de huwelijksdaad. Dan is het de vrucht van de wederzijds totale gave van man en vrouw aan elkaar in het huwelijk, waarvan de huwelijksdaad op lichamelijk vlak het authentieke teken is. Wordt de bevruchting tot stand gebracht door een kunstmatige bevruchtingstechniek die de huwelijksdaad vervangt, dan is het kind niet de vrucht van de ouderliefde, maar het product van een techniek die door derden in het laboratorium wordt toegepast (*Donum Vitae II,B,4-5*; *Dignitas Personae* nr. 16).

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk

Referent medisch ethische kwesties voor de Nederlandse Bisschoppenconferentie

BISSCHOPPENCONFERENTIE KIEST NIEUWE (VICE) VOORZITTERS EN PERMANENTE RAAD 14 juni 2016

In vergadering bijeen, hebben de Nederlandse bisschoppen op 14 juni 2016 Mgr. J.H.J. van den Hende, bisschop van Rotterdam, als nieuwe voorzitter van de Bisschoppenconferentie gekozen. Verder kozen zij Mgr. J.W.M. Liesen, bisschop van Breda als vicevoorzitter en Mgr. G.J.N. De Korte, bisschop van 's Hertogenbosch, om samen met de nieuwe voorzitter tevens de Permanente Raad van de Bisschoppenconferentie te vormen.

Kardinaal Eijk, Mgr. Wiertz en Mgr. Punt zijn teruggetreden. Kardinaal Eijk had eerder dit jaar bekend gemaakt dat hij zich na een termijn van vijf jaar niet opnieuw verkiesbaar wilde stellen als voorzitter, mede vanwege problemen met zijn gezondheid.

Mgr. van den Hende: “We zijn kardinaal Eijk dank verschuldigd voor de grote inzet in de afgelopen jaren waarin hij met grote aandacht en deskundigheid de taak van voorzitter van de Bisschoppenconferentie heeft vervuld”.

In de voorgaande periode heeft de Bisschoppenconferentie zich in nauwe samenwerking met het bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) ingespannen om hulp, erkenning en genoegdoening te verschaffen aan slachtoffers van seksueel misbruik in de Kerk vanaf 1945 en maatregelen te treffen om grensoverschrijdend gedrag in de Kerk te bestrijden en te voorkomen. Tevens is in deze periode het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK) gereorganiseerd, in die zin dat de personeelsomvang wegens financiële problemen tot bijna een derde is teruggebracht, en ook kreeg het SRKK een nieuw onderkomen.

Behalve de voorzitter is ook de vicevoorzitter van de Bisschoppenconferentie, Mgr. Wiertz, bisschop van Roermond, teruggetreden. Hij heeft aangegeven dat de achteruitgang van zijn gezichtsvermogen een hindernis is om deze taak goed te kunnen vervullen. De Bisschoppenconferentie is Mgr. Wiertz dankbaar voor zijn jarenlange inzet als vicevoorzitter.

In de voorbije vijf jaren maakte ook Mgr. Punt deel uit van de Permanente Raad. Hij had aangegeven niet opnieuw verkiesbaar te zijn en ook hem dankt de Bisschoppenconferentie voor zijn betrokkenheid bij de Permanente Raad.

De Permanente raad, vergelijkbaar met een dagelijks bestuur, bereidt maandelijks de vergadering van de bisschoppen voor en bestaat uit een voorzitter, vicevoorzitter en een derde lid van de Bisschoppenconferentie. De benoemingen zijn voor de periode van vijf jaar.

**DECREET
TOT VERLENGING VAN DE GELDINGSDUUR VAN DE
GEDRAGSCODE PASTORAAT
14 JUNI 2016**

Ondergetekenden,

Overwegende

- dat bij decreet van 8 april 2014 is bepaald dat de geldingsduur van de Gedragscode Pastoraat loopt van 1 juli 2014 tot 1 juli 2016;
- dat inmiddels het aan de Gedragscode Pastoraat gekoppelde Reglement R.-K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag wordt herzien;
- dat het noodzakelijk is om op korte termijn een regeling voor de *Wereld Jongeren Dagen Gedragsregels 2016* vast te stellen voor begeleiders van reinitiatieven georganiseerd door de Nederlandse RK Bisdommen bij de Wereld Jongeren Dagen in Krakau (juli-augustus 2016);
- dat daarenboven meer tijd nodig is om, zoals voorzien, in samenwerking met de Konferentie Nederlandse Religieuzen de Gedragscode Pastoraat te evalueren.

Bepalen

dat de geldingsduur van de vigerende Gedragscode Pastoraat wordt verlengd tot 1 mei 2017.

Utrecht, 14 juni 2016

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

+ Mgr. F.J.M. Wiertz
Bisschop van Roermond

+ Mgr. Dr. J.M. Punt
Bisschop van Haarlem-Amsterdam
Apostolisch administrator van het militair ordinariaat

+ Mgr. Dr. G.J.N. De Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch

+ Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

+ Mgr. Dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

P.H.H. Wellen
Diocesaan administrator van het bisdom Groningen-Leeuwarden

Mevr. Mr. P.S.J.M. Daalmans
Secretaris-generaal van de Nederlandse Bisschoppenconferentie

VOORMALIGE COMMISSIE DEETMAN PRESENTEERT SLOTMONITOR

28 juni 2016

Vandaag, 28 juni 2016, publiceert de voormalige Commissie Deetman zijn slotmonitor. De slotmonitor overziet wat de R.-K. Kerkprovincie in Nederland de afgelopen vijf jaar deed om slachtoffers van seksueel misbruik en van excessief geweld tegen minderjarigen hulp, erkenning en genoegdoening te geven.

De Bisschoppenconferentie en de KNR zullen kennisnemen van de slotmonitor. De slotmonitor betreft een omgang met een pijnlijke geschiedenis en beschrijft een periode van vijf intensieve jaren van werken aan erkenning, genoegdoening en hulp. De Bisschoppenconferentie en de KNR zullen samen over de slotmonitor spreken.

Cijfers

Het aantal slachtoffers dat hulp, erkenning en genoegdoening heeft gekregen, is ruim tweeduizend. Het betreft hier slachtoffers van seksueel misbruik en van excessief geweld. Naar de stand van zaken van 1 juni 2016 betreft het 1.297 (gedeeltelijk) gegrond verklaarde klachten over seksueel misbruik, 144 klagers waarvan de klacht niet gegrond was verklaard maar in de slotactie erkend zijn, 420 klagers en melders over excessief geweld en minstens 369 klagers over seksueel misbruik met wie mediation- en schikkingsovereenkomsten zijn overeengekomen.

Van alle klachten heeft 98,4 procent op basis van de klachtenregeling, schikkingen en slotactie geleid tot erkenning van en genoegdoening voor het aangedane seksueel misbruik.

Algemene conclusie slotmonitor

De algemene conclusie van de slotmonitor is, dat de R.-K. Kerk zich ervan bewust is geworden dat erkenning, genoegdoening en hulpverlening jegens de slachtoffers ook een publieke functie heeft. De Commissie Deetman baseert zich in haar slotmonitor bij deze conclusie op wat de R.-K. Kerk heeft gedaan om het aangedane leed te erkennen en daarvoor genoegdoening en hulp aan te bieden. Ook nam de RKK 'haar verantwoordelijkheid voor die klachten over seksueel misbruik die onvoldoende aannemelijk konden

worden gemaakt. Die opdracht, waartoe breed is opgeroepen, ook door de Tweede Kamer, is uitgevoerd', concludeert de Commissie Deetman.

De boodschap van de Commissie Deetman aan de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) "is en blijft dat in het belang van de slachtoffers moet worden gehandeld. Nu, maar ook zolang het nodig blijft." Volgens de voormalige onderzoekscommissie is hulpverlening "een plicht en verantwoordelijkheid die blijft bestaan na en naast erkenning en genoegdoening."

Aanbevelingen

De voormalige onderzoekscommissie raadt de Bisschoppenconferentie en KNR aan om over wat in de laatste jaren hier in Nederland is gedaan hun zusterorganisaties in andere landen te informeren en deze rapportage ook beschikbaar te stellen 'aan de hoogste leidinggevendenden in het Vaticaan en aan de generalaten van ordes en congregaties.

Ook beveelt de Commissie Deetman, zoals eerder, de R.-K. Kerk aan om ook de komende jaren in jaarverslagen verantwoording af te leggen over de behandeling van klachten, van verzoeken om compensatie, over hulp en ondersteuning en over de omgang met schrijnende gevallen.

Het is belangrijk, benadrukt Deetman, dat de R.-K. Kerk hulp blijft bieden en het contact blijft onderhouden met al diegenen die daartoe behoefte voelen. Dat is nodig om – wanneer de pijn zich weer doet voelen – te doen wat nodig is: slachtoffers helpen en ondersteunen. Deetman noemt het een morele plicht en verantwoordelijkheid van de R.-K. Kerk om het beschaamde vertrouwen te herstellen.

Het klemmend advies om te blijven doen wat nodig is, betekent ook een dringende aansporing aan de Bisschoppenconferentie en de KNR om dat gezamenlijk te doen, aldus de oud-commissievoorzitter.

Aangegeven wordt dat het goed zou zijn voor alle slachtoffers van seksueel misbruik en excessief geweld als één lijn zou worden getrokken waar het gaat om hulp, erkenning en genoegdoening.

Met betrekking tot geheimhoudingsbepalingen roept de slotmonitor op, dat geheimhoudingsbepalingen in overeenkomsten met slachtoffers niet langer voor deze slachtoffers moeten gelden. Op basis van onderzoek naar 354 overeenkomsten tussen slachtoffers van seksueel misbruik en vertegenwoordigers van de RKK in Nederland stelt de slotmonitor vast dat er minstens 369 mediation- en schikkingsovereenkomsten zijn met slachtoffers. Hierbij gaat het in 18 gevallen om overeenkomsten met bisdommen (waarvan 6 met geheimhoudingsbepalingen) en in 351 gevallen om overeenkomsten met ordes en congregaties (waarvan in ieder geval 255 met geheimhoudingsbepalingen). Deetman constateert op basis van dit onderzoek een gebrek aan transparantie en dringt aan op een open omgang met deze overeenkomsten. Het onderzoek onder leiding van Deetman heeft feitelijk niet kunnen vaststellen dat hierbij sprake was van al dan niet bewust uitgeoefende dan wel gevoelde druk op slachtoffers om specifieke gevallen van seksueel misbruik buiten de openbaarheid te houden.

Jeugd- en pleegzorg

In breder verband zegt de slotmonitor: “De voormalige onderzoekscommissie spreekt de hoop uit dat ook afgewezen slachtoffers van seksueel misbruik in de jeugd- en pleegzorg, van wie klachten over seksueel misbruik onvoldoende aannemelijk konden worden gemaakt, een mogelijkheid krijgen voor erkenning en genoegdoening zoals de RKK die inmiddels kent.”

Zie ook: www.onderzoekrkk.nl

**KARDINAAL EIJK EN BROEDER VAN DAM IN GESPREK MET
TWEDE KAMER
29 juni 2016**

Kardinaal Eijk en broeder Van Dam (voorzitter van de Konferentie Nederlandse Religieuzen, KNR) waren 29 juni 2016 te gast bij de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer. Daarbij sprak kardinaal Eijk namens de Bisschoppenconferentie en de KNR over het onderwerp seksueel misbruik van minderjarigen in de R.-K. Kerk.

Mondelinge inbreng kardinaal Eijk t.b.v. rondetafelgesprek d.d. 29 juni 2016

Mevrouw de Voorzitter,

Graag dank ik mede namens broeder Van Dam de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie voor de mogelijkheid om hier bij u aan tafel te mogen zitten. Ik dank u ook voor de ons geboden gelegenheid om vooraf een paar woorden tot u te richten.

Dit rondetafelgesprek is voor mij als metropoliet van de Nederlandse Kerkprovincie en sinds 14 juni teruggetreden voorzitter van de Bisschoppenconferentie en voor Broeder Van Dam, de voorzitter van het bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen, een belangrijk moment om opnieuw met u van gedachten te kunnen wisselen over het pijnlijke onderwerp van het seksueel misbruik van minderjarigen in de RK Kerk. Met de Verklaring en de Gespreksnotitie, die broeder Van Dam en ik hebben opgesteld, brengen we tot uitdrukking hoezeer dit onderwerp ons aan het hart gaat. We vinden het belangrijk om -in het licht van de Slotmonitor- bij u in dit huis de slachtoffers, hun dierbaren en allen, wier vertrouwen is beschaamd door mensen van de Kerk, opnieuw onze oprechte excuses aan te bieden.

Toen in 2010 duidelijk werd dat -ook in Nederland- seksueel misbruik van minderjarigen in de RK Kerk had plaatsgevonden op veel grotere schaal dan gedacht, was dat ook een enorme schok voor ons, bisschoppen en hogere oversten. Dit temeer omdat wij ons geroepen weten om de leer van de Kerk uit te dragen, een leer die inhoudt dat juist de meest kwetsbare mensen liefdevolle zorg wordt geboden. Dat jonge mensen die bij ons niet hebben gevonden en in

kerkelijke instellingen geen bescherming en liefdevolle bejegening vonden, maar seksueel zijn misbruikt heeft ons en vele anderen diep geraakt. Immers, seksueel misbruik van minderjarigen ondergraaft alles wat de kern is van het christelijk geloof en de daaruit voortvloeiende ethiek. Het is de opdracht van de Kerk die voor te houden en zelf in praktijk te brengen en daaraan heeft het met betrekking tot een kwetsbare groep mensen vaker geschort dan wij aanvankelijk dachten. Dit was, is en blijft voor bisschoppen en hogere oversten een belangrijke drijfveer om voor de slachtoffers van seksueel misbruik alles te doen wat menselijkerwijs in ons vermogen ligt.

Met de wijsheid en het overzicht van nu hebben we in 2010 gekozen voor 3 uitgangspunten:

1. Transparantie ten aanzien van seksueel misbruik;
2. Onafhankelijkheid van het onderzoek van het seksueel misbruik en de behandeling van klachten van seksueel misbruik;
3. Respect voor de slachtoffers.

Aan het streven naar transparantie hebben wij gestalte willen geven door aan de heer Deetman te verzoeken de ernst en omvang van het misbruik wetenschappelijk te onderzoeken en aldus duidelijk in beeld te krijgen. Hij kreeg met zijn commissie inzage in alle stukken die zich in onze archieven bevonden. Zijn bevindingen konden zonder restricties worden gepubliceerd. Die transparantie leek ons ook vereist voor de uitspraken van de Klachtencommissie: die worden allen gepubliceerd. Van het Voorzittersoverleg, waaraan de voorzitter van KLOKK en wij beiden deel uitmaken, publiceren we een kort verslag en een jaarverslag, die we op onze drie websites plaatsen, die van de Bisschoppenconferentie, de KNR en KLOKK. De afgelopen 5 jaar hebben we ons aldus op diverse manieren ingezet voor maximale transparante.

Mevrouw de Voorzitter, bij deze transparantie behoorde ook onafhankelijkheid. Dit kwam onder meer tot uiting in het wetenschappelijk onderzoek van het seksueel misbruik dat in kerkelijke instellingen heeft plaatsgevonden. Ook de behandeling van klachten en de toekenning van financiële compensatie geschiedt door van de Bisschoppenconferentie en de KNR onafhankelijke instanties overeenkomstig de aanbevelingen van de Commissie Deetman. Het Meldpunt, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening van de Stichting Beheer en Toezicht inzake seksueel

misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland hebben onafhankelijk van de Kerk kunnen opereren. Vanaf 2010 hebben we nadrukkelijk gekozen voor deze wijze van werken. Dat was noodzakelijk om op passende wijze hulp, erkenning en genoegdoening aan de slachtoffers en ruimte te bieden voor mogelijke herwinning van het geschonden vertrouwen.

Maar het belangrijkste is het respect voor de slachtoffers: wij voelen ons zeer betrokken bij hen. Met de heer Deetman erkennen en waarderen wij de moed die slachtoffers hebben gehad om hun misbruikgeschiedenis ter kennis te brengen van de Klachtencommissie.

We hebben bij het opzetten van regelingen grenzen opgezocht, ook in juridische en kerkrechtelijke zin. We hebben veel gedaan, maar ook veel geleerd. Wij menen te mogen zeggen dat we als bisschoppen en hogere oversten in de afgelopen jaren een leerproces hebben doorgemaakt en daarvan in de contacten met individuele slachtoffers en slachtoffergroepen ook blijk hebben gegeven.

Dit respect voor de slachtoffers heeft geleid tot een laagdrempelige Klachtenregeling. De Klachtencommissie heeft goed werk verricht. Empathisch en gedegen. De door ons ingestelde Contactgroep heeft bijgedragen aan het oplossen van stagnaties bij de behandeling van klachten van seksueel misbruik. Voor de meldingen van geweld hebben we in 2012 eveneens een laagdrempelige regeling opgesteld. Ook hebben we ook een regeling opgesteld voor degenen wier klacht ongegrond is verklaard; de Slotactie.

Het moge duidelijk zijn dat deze drieslag, transparantie-onafhankelijkheidsrespect, de vrucht is van een lang niet altijd gemakkelijk zoekproces naar de juiste houding, woorden en toonzetting. De gesprekken met slachtoffers en hun familie, die ons nog scherp voor de geest staan, hebben richting gegeven aan dat zoekproces.

De afhandeling van misbruikzaken door overeenkomsten met geheimhoudingsclausules was eerder dit jaar onderwerp van publiciteit. De heer Deetman heeft niet kunnen vaststellen dat hierbij sprake was van uitgeoefende dan wel gevoelde druk. De clausules waarnaar gerefereerd wordt, zijn tot stand gekomen in samenspraak met mediators en advocaten

van slachtoffers. Het is nooit onze bedoeling geweest dat slachtoffers niet mochten spreken over wat hen is overkomen.

Mevrouw de Voorzitter, iedere regeling kent een begin en een eind. Dat geldt ook voor de Klachtenregeling. Aanvankelijk dachten we aan 1 juli 2014. De voorzieningenrechter heeft de einddatum definitief vastgesteld op 1 mei 2015. We hebben vanaf 2013 slachtoffers herhaaldelijk opgeroepen om zich te melden. Dat hebben broeder Van Dam en ik op vele momenten en op verschillende manieren gedaan. We hebben diverse gezamenlijke oproepen gedaan. Steeds met het oog op het optimaal informeren van de slachtoffers en om duidelijkheid te scheppen omtrent de einddatum. De op 5 oktober 2011 in werking getreden Klachtenregeling heeft in totaal 3,5 jaar gefunctioneerd.

Vanaf 1 mei 2015 is het niet meer mogelijk om op basis van deze Klachtenregeling een klacht wegens seksueel misbruik in te dienen tegen een aangeklaagde die is overleden of indien het seksueel misbruik verjaard is. Natuurlijk is na genoemde datum wel de mogelijkheid blijven bestaan om een klacht in te dienen wegens seksueel misbruik, mits dat niet verjaard is en de aangeklaagde nog in leven is. De Bisschoppenconferentie en de KNR veroordelen daden van seksueel misbruik. Wanneer een priester, diaken, religieus of andere medewerker van de Katholieke Kerk zich hier schuldig aan maakt wordt hiervan aangifte gedaan bij politie en justitie. Ook worden dan de noodzakelijke kerkrechtelijke maatregelen getroffen.

In het licht van de motie Van der Steur uit 2014 en de motie Van Toorenburg uit 2015 willen wij toezeggen dat wij nu en in de toekomst op een zorgvuldige en adequate wijze zullen omgaan met schrijnende gevallen. De vraag hoe dat in concrete gevallen gestalte krijgt, vraagt van onze kant enige coördinatie. Tevens zeggen wij u toe dat we u jaarlijks zullen informeren over de gang van zaken m.b.t. het dossier seksueel misbruik in de RK Kerk.

Mevrouw de Voorzitter, we mogen constateren dat de Klachtenregeling voor ruim 2.000 slachtoffers een uitnodiging en een begaanbare weg is gebleken om hun leed kenbaar te maken. We hopen dat de erkenning, het hulpaanbod en de aangeboden compensatie kunnen helpen om dit leed te verzachten. Dat geldt ook voor de vele honderden personen voor wie we mogelijkheden voor erkenning van hun leed, een hulpaanbod en genoegdoening in het leven hebben geroepen in verband met een melding van geweld.

Wij hopen tijdens dit rondetafelgesprek met u ook naar de toekomst te kijken. In dat verband hechten wij eraan hier op te merken dat de RK Kerk van het verleden heeft geleerd. Er is -met diverse andere maatschappelijke instellingen- een scala van preventiemaatregelen getroffen om de aantasting van lichamelijke of geestelijke integriteit van iedereen, en zeker van kinderen, te voorkomen.

We zijn uw oud-voorzitter, de heer Deetman, zeer erkentelijk voor zijn grote betrokkenheid en talrijke zeer waardevolle adviezen, die hij ons heeft gegeven.

In het vorige rondetafelgesprek met u op 28 maart 2013 signaleerde u dat er onvoldoende communicatie was tussen ons en de slachtoffers. Wij hebben uw oproep om de relatie met de slachtoffers te verbeteren ter harte genomen en daartoe het Voorzittersoverleg ingesteld, waarvan de voorzitter van KLOKK en wij beiden deel uitmaken. Dit aanvankelijk maandelijks Voorzittersoverleg vervult een belangrijke brugfunctie tussen de koepelorganisatie van slachtoffers KLOKK, de KNR en de Bisschoppenconferentie. We zijn het niet altijd met elkaar eens, maar dit neemt niet weg dat het Voorzittersoverleg zeer vruchtbaar is gebleken en wat onze persoonlijke relaties betreft voor ons alle drie een verrijkende ervaring.

Tot slot voorzitter, willen wij de vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie danken voor haar aandacht voor dit pijnlijke onderwerp. Tevens willen we de slachtofferorganisaties bedanken die de slachtoffers een stem hebben gegeven en de vele deskundigen die de Stichting Beheer en Toezicht aan zich heeft weten te binden om de slachtoffers adequaat te begeleiden bij de klachtbehandeling, het bieden van hulp en het toekennen van compensaties.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Kerktoetredersdag, Basiliek van de H. Liduina in Schiedam, 21 mei 2016

Jakobus 5, 13-20; Marcus 10, 13-16

Broeders en zusters, het is een groot geschenk wanneer je mag geloven. Het is een groot geschenk als je in je leven op het spoor komt van vertrouwen op God en zijn barmhartigheid. Voor veel mensen lijkt geloof onbereikbaar, en, zoals we hoorden in het getuigenis zojuist, iets om ver vandaan te blijven. Het lijkt de vrijheid te beperken, je mag van alles niet meer. Of beperkt zelfs de autonomie van de mens, want als er een God is durven we niet op eigen benen te staan. Zo wordt vaak beweerd. Of er is zoveel teleurstelling dat mensen vertrouwen op God niet voor mogelijk houden. En toch is het God zelf die ons steeds weer uitnodigt om te geloven. Ook als we teleurgesteld zijn, terwijl we op eigen benen willen staan en ook als we gehecht zijn aan onze eigen vrijheid.

God nodigt ons uit op een heel bijzondere manier, niet met een pamfletje door de brievenbus of via een reclamespot, maar heel bijzonder in de eerste plaats in ons hart. In de Catechismus van de Katholieke Kerk staat dat God met iedere mens een dialoog aan wil gaan vanaf de eerste dag van ons leven (CKK art 27). We geloven dat God met ieder van ons een plan heeft en van ons houdt. Hij roept ons op in Hem te geloven, ons leven met Hem te delen, om op Hem te bouwen. Het gaat niet alleen om die innerlijke dialoog. Het is daarnaast vaak ook de omgeving, waarin je tot geloof wordt uitgenodigd: familie of vrienden, mensen die je ontmoet in moeilijke omstandigheden, mensen in de kerk. Het is elk jaar een vreugde dat tientallen mensen willen toetreden tot de Katholieke Kerk. Ze willen op eigen benen staan, zien welke ellende er is, maar zetten die stap.

Steeds is er de voorbereiding door gesprekken, lezen over geloof en bidden. En ook na uw doopsel is het belangrijk, opdat uw geloof vitaal mag blijven, dat u blijft praten. Lezen over geloof en in gesprek blijven gaan met God in uw binnenkamer en in de gemeenschap van de Kerk.

Vandaag mogen we markeren dat u in de Kerk bent opgenomen. Het is een eigen stap die u zelf maakt, maar u zet deze niet in een strikt isolement

of puur individueel. God, die het geloof in ons hart legt en die met ons in dialoog treedt, roept ons tot gemeenschap en verbondenheid. De Kerk is een gemeenschap van mensen die de Heer toe willen behoren. Vandaag op deze plek mogen we uw toetreding vieren als bisdom. In heel Zuid-Holland wonen mensen die behoren tot onze geloofsgemeenschap, in kleine dorpen en in grote steden. Soms met naam en toenaam, soms in het verborgene in de stilte van het hart. Want ook voor katholieken is geloof soms al te zeer iets privés geworden en wordt het geloof zodanig in het verborgene beleefd dat mensen niet naar de kerk gaan.

God, die het geloof in ons hart legt, roept ons juist op om met Hem en met elkaar op tocht te gaan en ons geloof te verdiepen en daardoor ons leven te verdiepen. Want wat geeft betekenis aan ons leven? Dat is dat God ons leven draagt, dat Hij van ons houdt en ons talenten geeft en vraagt om in antwoord daarmee aan de slag te gaan.

Vandaag horen we in de lezing van de Schrift twee belangrijke vragen. Op de eerste plaats zijn we mensen die bidden. De brief van Jakobus roept zijn tijdgenoten ertoe op om te bidden als iemand te lijden heeft of ziek is. Wij zouden misschien spontaan zeggen als iemand ziek is: ga naar de dokter of geef steun. Dat klinkt logischer dan bidden. Maar Jakobus zegt: laat hij bidden. Dat bidden, dat gesprek met God, is ontzettend belangrijk. Wanneer het ons goed gaat en ook als we ziek zijn. Ook dan is bidden belangrijk om met de Heer verbonden te zijn. Als we nooit met elkaar praten en we ons hart niet openen is er geen communicatie, geen relatie, laat staan vriendschap. Zo is het ook met God.

Als we met de Heer verbonden willen zijn, moeten we ons hart voor Hem openen, zoals Hij dat voor ons gedaan heeft. Ons leven met Hem delen in gebed, zoals Hij zijn leven met ons heeft gedeeld. Dat we met Hem in gesprek blijven over alles wat ons bezig houdt. De vragen die we hebben, teleurstellingen. Misschien ook de ergernissen of boosheid die we kunnen hebben. Spreek met God en doe dat niet alleen in je eentje, maar ook in de gemeenschap van de Kerk. Wat dat zegt Jakobus ook: bidt in de gemeenschap met anderen.

We leren van Jakobus dat we moeten blijven bidden. Ook als je al lang katholiek bent, blijft bidden een opdracht. Praten met God en je leven aan

Hem voorleggen, is telkens weer een uitdaging. Geven we het voldoende prioriteit? Zien we het als iets belangrijks of is ons geloof vooral iets doenerigs? Overigens vond Jakobus ook dat belangrijk (cf Jak. 2, 14-18). Maar in het gebed blijven we ademen in Gods Geest, kan ons geloof groeien en rijpen en ook worden bijgesteld.

Het tweede punt staat in het evangelie van vandaag. We lezen over Jezus en zien in zijn gezindheid dat Hij ons vraagt om klein te blijven. De apostelen hadden daar bij tijd en wijle moeite mee. Ze discussieerden wie het belangrijkste is. En een moeder kwam Jezus vragen: Kunt u niet zorgen dat mijn zoons aan uw rechter- en linkerhand zitten? (Cf Mt. 20, 20-28; Mc. 10, 35-45). Klein worden is wat God zelf ook heeft gedaan. Gods Zoon heeft zich niet vastgeklampt aan zijn grootheid (Fil. 2, 6-11), maar is naast ons komen staan met zijn liefde en dienstbaarheid. Als wij klein zijn, is dat omdat Hij dat heeft voorgeleefd. De Heer Jezus is geen verkondiger die ons dingen oplegt die Hij zelf niet deed. Wat Hij zegt, leefde Hij ook zelf. En wat Hij doet, verkondigt Hij ook. Klein blijven.

Als je niet wordt als kinderen, kun je het Rijk van God niet binnengaan. Het gaat erom dat kinderen in hun kwetsbaarheid ook heel open zijn, heel ontvankelijk zijn. Ouders kunnen met grote verbazing bij hun kinderen ervaren dat er zo'n grote afhankelijkheid van hen is. Zouden wij ook die nederigheid op kunnen brengen om als kinderen ontvankelijk te blijven voor God, ons hart te openen voor de Heer? Dat is dus iets anders dan kinderachtig zijn. Het wil zeggen: ontvankelijk zijn en open. Zoals de Heer ontvankelijk is voor de Vader en zijn bedoelingen.

Zo zijn er twee uitdagingen voor ons als gelovigen belangrijk: Is er ruimte voor gebed in mijn leven? En maak ik me klein genoeg om open en ontvankelijk te zijn? Zo hebben we allemaal ons leven lang de school van Jezus te gaan. Met vallen en opstaan zullen we ontvankelijk moeten zijn en ons hart aan Hem geven.

Mogen we in deze kerk en het jaar van de barmhartigheid opnieuw die opdracht aannemen. Want ook voor barmhartigheid moet je blijven bidden. Zowel om barmhartigheid te ontvangen als om barmhartig te kunnen zijn. Mogen we de heilige Liduina om voorspraak vragen. Ze heeft gedurende haar leven meer dan dertig jaar in bed doorgebracht. Ze heeft geleerd te blijven

bidden in moeilijke omstandigheden en haar leven bij te stellen. Ik hoop dat u hier straks nog even rondkijkt en in de afbeeldingen in deze basiliek haar leven zult herkennen. Ze was net als wij een kind van God en geroepen om trouw en ontvankelijk te zijn in gebed. En we mogen de heilige Liduina vragen om voor ons te bidden, door Christus onze Heer. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Boris Plavčić, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam, 28 mei 2016

Judas 17.20b-25; 2 Korintiërs 4, 1-2.5-7; Marcus 11, 27-33

Broeders en zusters in Christus. Het is vandaag een feestelijke dag, een feestelijke liturgie. We hebben de deuren van de kerk wijd open staan en niet alleen vanwege het mooie weer, maar ook omdat iedereen mag horen en zien dat we met vreugde ons geloof vieren nu we vandaag Boris tot priester mogen wijden.

Het is een feestelijke dag. Maar als je het evangelie hoort, lijkt er een domper te zijn. Terwijl wij in vreugde en geloof bijeen zijn, horen we iets dat eigenlijk een twistgesprek is tussen Jezus, de Schriftgeleerden en de anderen van het sanhedrin. “Welke bevoegdheid hebt Gij om dit alles te doen? En wie heeft U die bevoegdheid daartoe gegeven?” vragen ze. Daar is iets aan vooraf gegaan. De Heer heeft namelijk de tempel schoon geveegd en niet zo zuinig ook (Marcus 11, 15-19). Hij heeft tafels omver geworpen, geld en koopwaar verwijderd. En Hij heeft gezegd: Gij zult van het huis van gebed geen rovershol maken. De mensen van het sanhedrin zijn nog onder de indruk van wat er is gebeurd en vragen wat bozig: Waar haalt U het gezag vandaan? En eigenlijk vragen ze, als je in hun hart kunt kijken: Waar haalt U de brutaliteit vandaan?

Een twistgesprek op zo'n mooie dag als vandaag. Maar de Heer gaat het gesprek aan. Die vraag “Wie is Jezus?” heeft wel vaker geklonken. Al in het eerste hoofdstuk van Marcus staat dat de mensen onder de indruk zijn als Jezus spreekt en ze vragen: Wie is dat toch? En met welk gezag spreekt Hij toch, zo heel anders dan we gewend zijn (cf Mc. 1, 22)? En als Jezus een lamme geneest, we lezen daarover in het tweede hoofdstuk van het Marcusevangelie, staat er: Ik doe dit opdat gij zult weten dat Ik de macht heb om zonden te vergeven (cf Mc. 2, 10) Meer nog dan om te genezen gaat het Jezus erom zonden te vergeven.

Op meer plekken in het evangelie van Marcus wordt deze vraag gesteld. En hij wordt ook beantwoord, al lijkt het in het twistgesprek vandaag van

niet. In het evangelie van vandaag stelt Jezus een wedervraag: Ik wil u wel antwoorden, maar dan wil Ik u eerst een vraag stellen, namelijk is wat Johannes de Doper deed wanneer hij doopte, is dat afkomstig van God, is het verbonden met de Heer (cf Mc. 11, 29-30). We lezen dat de Schriftgeleerden die aan het gesprek begonnen, nu eigenlijk staan te twijfelen: Wat moeten we zeggen? Als we zeggen dat hij van godswege zijn werk doet, zal iedereen zeggen waarom hebben jullie je dan niet bekeerd? Waarom hebben jullie geen geloof gehecht aan zijn prediking? En als ze zouden zeggen dat het gewoon een mens was, zouden ze de menigte op hun nek krijgen, want de mensen waren onder de indruk van Johannes de Doper.

Het antwoord van Jezus lijkt op het eerste gehoor wat kinderachtig of zuur: als jullie geen antwoord geven, zeg Ik ook niet wie Ik ben. Maar eigenlijk zegt Hij wel wie Hij is en indirect beantwoordt Hij de vraag over zijn gezag. Als je Johannes de Doper niet erkent als profeet, als de voorloper die Mij aanwijst, als je hem niet volgt en je niet bekeert, hoe kun je Mij dan kennen en op waarde schatten? Want zoals Johannes de Doper Jezus aanwees, en onderdeel is van de heilsgeschiedenis, is Jezus het hoogtepunt, de belangrijkste in de heilsgeschiedenis van God met de mensen.

Het is een uitnodiging aan ons adres. Jezus is de Zoon van God (cf Mc. 1, 1; 15, 39) de langverwachte Messias. Hij is mens geworden en naast ons komen staan. Hij verkondigt in woord daad de liefde van de Vader en zal zijn leven geven. Durven wij op Hem te bouwen? De Schriftgeleerden stonden met de mond vol tanden en hun hart was geblokkeerd. Kunnen wij wel ons hart openen en zeggen: U bent de Zoon van God en wij willen op U bouwen? Zoals in de eerste lezing de apostel Judas zegt: we mogen bouwen op ons geloof, volharden in het gebed, open staan voor de kracht van de heilige Geest en waakzaam zijn om barmhartigheid van God te ontvangen wanneer ons het eeuwig leven gegeven wordt.

Vandaag maakt de Heilige Schrift geen einde aan onze vreugde, de Schrift zet geen streep door onze blijdschap, maar wil ons geloof versterken. Blijdschap is mooi, maar gaat voorbij. Vreugde is prachtig, maar daarna komt weer ons dagelijkse leven. Het is mooi als we vandaag een fundament leggen waar we bewust voor kiezen. Ja Heer, ik bouw op U, ik sta open in gebed, ik verwacht alles van de heilige Geest en U bent mijn toekomst en mijn leven. We mogen vandaag dat fundament opnieuw omarmen. Vandaag, in het jaar waarin we

als bisdom Rotterdam het zestigjarig jubileum vieren en het heilig jaar van de barmhartigheid, vieren we dat we als Kerk een netwerk zijn van liefde verbonden met de Heer. En het is een stevig fundament, omdat de Heer ons de hand reikt. En het is een stevig 'Ja' van ons, omdat we die hand van de Heer met beide handen aanpakken om een netwerk van liefde te kunnen blijven.

Boris, vandaag mogen we jou tot priester wijden. En in het netwerk van alle gelovigen, verbonden met Christus, mag jij als priester een belangrijke taak gaan vervullen. Het is een taak en een dienstwerk, want je doet het niet voor jezelf maar voor de Heer. En je doet het voor de Heer in de gemeenschap van de Kerk die een netwerk van liefde is. Ik verkondig niet mezelf maar Christus Jezus (cf 2 Kor. 4, 5). Je mag dat netwerk van liefde steeds meer versterken als priester door het vieren van het sacrament van de eucharistie (bron en hoogtepunt), door het schenken van vergeving in het sacrament van boete en verzoening. En je mag verkondigen en steeds weer uitleggen waar het om gaat. Met je hart uitzingen wie God is. En leiding geven in de gemeenschap van de Kerk, want een netwerk kan ook in de war raken. Als priester mag je de gemeenschap van de Kerk heiligen, het geloof verkondigen, zodat de gelovigen weten dat het valt of staat met Christus, en het volk van God leiden door de kracht van de Goede Herder.

Het netwerk van liefde, de Kerk, beperkt zich niet tot ons bisdom. We hebben een internationale setting vandaag met de Kroatische gemeenschap. Het is een teken dat ons netwerk over grenzen heen gaat. De vicaris-generaal heeft iedereen aan het begin van deze viering welkom geheten, waaronder je familie die zelfs van overzee is gekomen om hier vandaag bij te zijn. Het netwerk van liefde dat de Kerk is, verbonden met Christus, is wereldwijd. En we mogen het ook dichterbij huis beleven. Het netwerk van liefde verbindt ook bisdommen met elkaar. Zij maken deel uit van dezelfde Kerk. Zo is vandaag ook het bisdom Haarlem-Amsterdam aanwezig, waar je gestudeerd hebt, de hulpbisschop die je rector was is er vandaag bij.

De Heer stelt ons in staat zijn liefde te verspreiden, in woorden en daden. En bijzonder zijn daden van barmhartigheid genoemd in de lezing uit de brief van de heilige apostel Judas, namelijk dat we de mensen die twijfelen steunen en trachten te redden, en dat we mensen aanzetten tot bekering, wanneer hun doopkleed bezoedeld is door de zonde. En dat kan alleen als we

hen wijzen op de barmhartigheid van God, die ons voor struikelen behoedt (cf Judas 22-24).

Vandaag mogen we Gods gaven ontvangen: zijn aanwezigheid, geestkracht, barmhartigheid wanneer we ons hart voor Hem openen. Voor een netwerk van liefde is onderhoud nodig en dat we ons blijven verbinden met Christus. En we kunnen die verbondenheid alleen verdiepen als we ons open stellen voor de gaven van de Heer, die heel bijzonder door het dienstwerk van de priester worden geschonken, door heiliging, verkondiging en leiding.

Graag willen we jou, Boris, verwelkomen om die taak en opdracht op je te nemen. Weet dat wanneer je toetreedt als priester je je ook laat voegen. Je weet dat je talenten hebt en dat ook anderen talenten hebben. Jouw toewijding mag zich voegen bij de toewijding van anderen. En andere priesters mogen zich laten verrassen door jouw toewijding, door de Heer, in Geest en Waarheid.

We leven in een wereld waarin veel aan de hand is. Dat was vroeger ook al zo, zal menigeen zeggen. Inderdaad, maar we staan nu meer dan ooit oog in oog met ellende ver weg en dichtbij. Paus Benedictus XVI heeft gezegd: We zijn in een geglobaliseerde samenleving steeds meer burens, maar nog lang geen broeders en zusters van elkaar (*Caritas in veritate* 19). Wat zou het goed zijn wanneer we in geloof en liefde met alle gaven die de Heer ons schenkt, bouwen aan een beschaving van liefde.

We mogen uitdragen wat leeft in het hart van de Heer. Geen twistgesprek, maar verlossing. Niet met het oog op veroordeling, maar tot verzoening (cf Joh. 3, 16-17). Mogen we allen op onze beurt ons hart openen en met Boris zeggen: Hier zijn we, Heer, tot uw lof en uw eer, want U heeft het geloof en de liefde in ons hart gelegd. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de eucharistieviering bij de zegening van de klokken op Bedevaartsoord HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, 4 juni 2016

Jes. 61, 9-11; Luc. 2, 41-41

Broeders en zusters in Christus, vandaag mogen we een bescheiden begin maken met het jaar van de bedevaart. Nou ja, bescheiden... We hebben een prachtige klokkenstoel mogen zegenen en het prachtige, magnifieke geluid mogen horen. Het geluid slaat niet alleen naar binnen, in ons hart en in de kerk, ook de omtrek heeft het kunnen horen. Vandaag mogen wij met die prachtige markering het bedevaartseizoen beginnen. Een bedevaart, dat is vooral een reis in geloof. Op pelgrimage gaan, op bedevaart gaan, dat is een lange traditie. We horen het al in het evangelie, als Jezus met zijn ouders naar Jeruzalem mag gaan, naar de grote tempel. Daar klinken geen klokken, maar daar is veel te zien wat indruk maakt. We kunnen ons er, denk ik, geen voorstelling van maken, hoe druk het daar dan is, bij de tempel. Heel veel mensen, maar ook heel veel activiteiten. Zo werden er dieren geofferd. Vele dieren. Runderen, als je dat kon betalen, maar ook kleinere beesten. En ze werden in de tempel afgegeven als offer aan de Heer. Uiteindelijk werden ze dan geslacht. En het moet wel indrukwekkend geweest zijn: die lucht van dode dieren; de warmte; de drukte; en het vele lawaai. Onze huidige kerkgebouwen zijn een stuk stiller, een stuk rustiger dan de tempel van toen. Natuurlijk zouden wij het ook wel wat drukker willen hebben. Elke zondag een volle kerk is niet alleen goed voor de gemeenschap als geheel, maar ook goed voor het hart van velen.

Je hart, daar gaat het om. En dan gaat het niet zozeer om het hart dat bloed rondpompt in je lichaam, wat ook nodig is voor je leven, maar het hart in beeldende zin volgens de Schrift. Je hele persoon, je gedachten, je verlangens, je teleurstellingen en je duisternis. Het hart als een huis. Een huis dat verborgen kan zijn, omdat je niemand in je hart laat kijken. Een hart, met een gesloten deur, omdat je niemand toelaat. Een koud hart, waar geen warmte is voor God en voor je medemens. Maar, we lezen in het evangelie dat het hart van Maria een woning is. God mag bij haar wonen, met Zijn Heilige Geest, met Zijn liefde en trouw. Maria was een gelovige vrouw die haar vertrouwen stelde op de Heer. Ook toen haar die moeilijke vraag werd gesteld of zij de

moeder van de Heer wilde worden. ‘Hoezo? Ik beken geen man, hoe moet dat toch allemaal met mij?’ Maar uiteindelijk klinken haar woorden: ‘Mij geschiede naar uw woord’ (Luc. 1, 38). Het hart van Maria zal niet gelijk helemaal vrij zijn geweest van angst, niet gelijk vrij van onzekerheid. Maar het geloof en het ja-woord mochten de overhand hebben: ‘Mij geschiede naar uw woord.’ Het gaat erom dat de Heer zijn woord tot ons richt, ook in ons hart, ons geweten, in alles wat ons bezighoudt en wie we zijn.

Vandaag mogen we hier op bedevaart zijn en ook ons hart openen voor de Heer. Een woning, dat is ons hart. Niet alleen dat van Maria is een woning, Maar ook ons hart mag een gastvrije plek zijn voor de liefde van God, voor de idealen van het Evangelie, voor de kracht van de Geest met ruimte voor de moed om door te zetten. Gelukkig is ons hart niet bedoeld als een los huisje op de prairie, nee ons hart is bedoeld om ook met anderen samen te komen om elkaar te sterken op de weg van het geloof. En daar is een bedevaart zo goed voor.

Als je alleen zit of in een omgeving waar het Evangelie nooit ter sprake komt, zou je soms kunnen denken dat je het laatste huisje bent dat nog niet is afgebroken. En als kerken sluiten wordt dat gevoel misschien nog wel sterker. Maar we mogen weten dat God die het goede werk in ons begonnen is, ons niet loslaat, ons niet vergeet. En op een bedevaart wordt dat allemaal tegen ons gezegd. De Heer legt ons de mantel om van Zijn liefde, de Heer sterkt ons met Zijn vrede en met Zijn inspiratie.

We hebben vandaag klokken geluid. En klokken luiden is een teken van ons geloof, is een uiting van ons behoren bij de kerk. Maar het zou niet goed zijn als we de klokken het werk laten doen. Zo van: laat de klokken maar luiden, dan is het wel goed, dan gaat het allemaal wel door. Nee, het moet allereerst in ons hart beginnen, in ons hart beginnen en dan die klokken als teken van wat bij ons vanbinnen leeft.

Hier op deze plaats, broeders en zusters, zijn maar liefst 19 martelaren gestorven omwille van het geloof. Ze werden onder druk gezet, ze werden gepijnigd, naakt door de stad gejaagd en uitgelachen; het was zoals het leven van onze Heer Jezus zelf. Maar ze hebben vastgehouden. Hoe angstig ook van hart, hoe bang ook voor wat zou komen, samen hebben ze sterk gestaan. Bij elkaar geschuild en bij elkaar kracht gevonden. En hun hart hebben zij

ondanks alles steeds meer kunnen openstellen voor de liefde van God en zijn Evangelie. Ze hebben niet teruggeslagen. Ze hebben niet van zich afgebeten. Ze hebben de Heer verkondigd. Je zou zeggen: en dan sterven ze alsnog. Waarom zou je zo je nek uitsteken en zo je hart laten spreken? Had dan maar de deur van je hart op slot gedaan, of een stenen hart geworden, dan had je die pijn allemaal kunnen buitensluiten en niet over je geloof hoeven spreken. Maar de martelaren hebben in Jezus voetstappen gestaan. En hebben gezegd: we kunnen niet zwijgen over wat we gezien en gehoord hebben in ons leven (cf. Hand. 4, 20), we kunnen niet zwijgen over de liefde van God, over zijn vergeving, over zijn opdracht aan ons om te bouwen aan zijn rijk. En zo hebben zij gesproken. We geloven dat hun woord niet doodgevalven is. Maar dat zij als martelaar gestorven, mogen leven bij de Heer. Dat hun weg geen doodlopende weg is en dat hun hart dat klopte voor het Evangelie, nu de vreugde mag ervaren van de Heer zelf.

En zo, broeders en zusters, zijn die klokken hier buiten geen doods klokken, die we gaan luiden als we iemand ten grave dragen. Klokken die je aan dood doen denken, als ze verwijderd worden bij een kerk en als vervolgens die Jacobuskerk in Oude Wetering met de grond gelijk gemaakt wordt. Nee het zijn Paasklokken! Omdat we geloven dat de Heer, die hart voor ons heeft, ons oproept om ons toe te vertrouwen aan Hem. En zoals Maria die alle woorden bewaarde in haar hart (Luc. 2, 51) en zoals de martelaren die kracht vonden bij de Heer, mogen ook wij kracht vinden met heel ons hart als we hier zijn. Om samen te bidden, om het woord van God te horen en in de Eucharistie Jezus zelf te ontvangen, Zijn lichaam en bloed.

En als dan de klokken luiden en wij de moed in ons hart bewaren en de hoop en de liefde, dan zijn de klokken een teken van wat bij ons vanbinnen leeft. Heel concreet: de grote klok genoemd naar Maria, de tweede klok naar Martinus de eerste bisschop van Rotterdam en Paulus - Paus Paulus VI die in de jaren '60 onze opperherder was in onze Kerk. Met hen mogen wij ook zeggen: Heer maak mij tot instrument van uw plannen, maak mij tot instrument van uw vrede, tot teken van hoop.

Ook als een kerk sluit, ook als veel mensen niet meer aan God lijken te denken. Blijf alstublieft ons hart aansporen, overdag en in de nacht, bij vreugde en bij verdriet, op het moment dat we alleen zijn, maar ook waar we het gezelschap genieten van elkaar op bedevaart. Mogen we hier met

een verrijkt hart vertrekken en mag het klokkengelui nog lang in onze oren blijven klinken als een Paasjubelzang die ons nu al gegeven is, ondanks moeilijkheden, ondanks twijfel, ondanks verdriet en teleurstellingen. De Heer gaat met ons een weg, zoals met Maria, zoals met de Martelaren. En de klokken getuigen van die vreugde. Amen.

DECREET TOT SLUITING EN ONTTREKKING AAN DE EREDIENST VAN DE R.K. MOEDER GODSKERK TE VOORSCHOTEN

Gezien,

het feit dat het bestuur van de Rooms-Katholieke Parochie H. Augustinus te Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Katwijk a/d Rijn per brief d.d. 15 maart 2016 aan ondergetekende een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de Rooms-Katholieke Moeder Godskerk, gelegen aan de Baron Schimmelpenninck van der Oyelaaan 18 te Voorschoten te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

voornoemd verzoek reeds eerder gedaan is bij schrijven d.d. 19 december 2007 door het bestuur van de voormalige parochie H. Laurentius en Moeder Gods;

Overwegende,

dat op 31 januari 2008 het parochiebestuur van de parochie H. Laurentius en Moeder Gods en leden van het bisdombestuur met de parochianen hebben gesproken over de toekomst van de R.K. Moeder Godskerk;

dat op 28 oktober 2008 de leden van de priesterraad van het bisdom Rotterdam het dossier hebben besproken en gehoord zijn over het verzoek van het bestuur van de R.K. parochie H. Laurentius en Moeder Gods aan de bisschop van Rotterdam om de Moeder Godskerk te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de bisschop van Rotterdam bij schrijven d.d. 18 december 2008 formeel toestemming heeft verleend om de Moeder Godskerk aan de eredienst te onttrekken op een nader vast te stellen termijn;

dat per 1 januari 2012 de parochies H. Joannes de Doper te Katwijk, H. Laurentius en Moeder Gods te Voorschoten, H. Willibrord te Oegstgeest, de Goede Herder te Wassenaar, St. Jozef te Wassenaar en St. Willibrord te Wassenaar werden samengevoegd tot de nieuwe parochie H. Augustinus;

dat de pastoor en de andere leden van het pastoraal team en het parochiebestuur al het nodige doen en zullen blijven doen ten behoeve van de pastorale zorg aan de parochianen rond de Moeder Godskerk;

dat de voorbereiding van het decreet blijkens bovenstaande overwegingen ook overigens is geschied in overeenstemming met canon 1222 paragraaf 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de Moeder Godskerk zal worden gesloten en niet langer voor de goddelijke eredienst zal worden gebruikt.

Besluit,

dat de R.K. Moeder Godskerk, gelegen aan de Baron Schimmelpenninck van der Oyelaaan 18 in Voorschoten, met ingang van 3 april 2016 zal worden gesloten en aan de goddelijke eredienst onttrokken;

dat daartoe op 3 april 2016 met parochianen voor de laatste keer de heilige eucharistie zal worden gevierd;

En vraagt,

dat de pastoor en de andere leden van het bestuur van de R.K. parochie H. Augustinus er zorg voor dragen dat te zijner tijd de eventueel nog in de Moeder Godskerk aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.K. parochie H. Augustinus in goede afstemming met betrokkenen veilig wordt gesteld;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de Moeder Godskerk aanwezige kerkinventaris zal plaatsvinden met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland;

dat het besluit van dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de Rooms-Katholieke parochie H. Augustinus, in het bijzonder van de gemeenschap rond de Moeder Godskerk in Voorschoten;

Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 3 april 2016.

Rotterdam, 3 april 2016

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

**DECREET
TOT SLUITING EN ONTTREKKING AAN DE EREDIENST VAN DE
R.K. CHRISTUS KONINGKERK TE ROTTERDAM**

Gezien,

het feit dat het bestuur van de Rooms-Katholieke Parochie H. Bernadette te Rotterdam aan ondergetekende een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de Rooms-Katholieke Christus Koningkerk, gelegen aan het Statenplein 1 te Rotterdam te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

voornoemd verzoek reeds eerder gedaan is door het bestuur van de voormalige Rooms-Katholieke Parochie De Vier Evangelisten;

Overwegende,

dat op 19 november 2013 reeds de leden van de priesteraad van het bisdom Rotterdam in het kader van de samenvoeging tot R.K. parochie H. Bernadette het dossier ter zake de kerkgebouwen Rotterdam Rechtermaasoever hebben besproken en gehoord zijn over het verzoek van het bestuur van de R.K. parochie De Vier Evangelisten aan de bisschop van Rotterdam om de Christus Koningkerk te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat per 1 januari 2014 de parochies H. Nicolaas en De Vier Evangelisten werden samengevoegd tot de nieuwe parochie H. Bernadette;

dat op 24 oktober 2014 de implementatiecommissie ten behoeve van de kerkgebouwen in de federatie Rotterdam Rechtermaasoever is opgericht;

dat op 5 november 2014 het parochiebestuur van de parochie H. Bernadette en leden van het bisdombestuur met de parochianen hebben gesproken over de toekomst van de R.K. Christus Koningkerk;

dat op 15 november 2014 de leden van de implementatiecommissie werden benoemd;

dat op diezelfde datum formeel toestemming is verleend om de Christus Koningkerk aan de eredienst te onttrekken op een nader vast te stellen termijn;

dat de pastoor en de andere leden van het pastoraal team en het parochiebestuur al het nodige doen en zullen blijven doen ten behoeve van de pastorale zorg aan de parochianen rond de Christus Koningkerk;

dat de voorbereiding van het decreet blijkens bovenstaande overwegingen ook overigens is geschied in overeenstemming met canon 1222 paragraaf 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de Christus Koningkerk zal worden gesloten en niet langer voor de goddelijke eredienst zal worden gebruikt.

Besluit,

dat de R.K. Christus Koningkerk, gelegen aan het Statenplein 1 te Rotterdam, met ingang van 23 april 2016 zal worden gesloten en aan de goddelijke eredienst onttrokken;

dat daartoe op 23 april 2016 met parochianen voor de laatste keer de heilige eucharistie zal worden gevierd;

En vraagt,

dat de pastoor en de andere leden van het bestuur van de R.K. parochie H. Bernadette er zorg voor dragen dat te zijner tijd de eventueel nog in de Christus Koningkerk aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.K. parochie H. Bernadette in goede afstemming met betrokkenen veilig wordt gesteld;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de Christus Koningkerk aanwezige kerkinventaris zal plaatsvinden met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland;

dat het besluit van dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de Rooms-Katholieke parochie H. Bernadette, in het bijzonder van de gemeenschap rond de Christus Koningkerk in Rotterdam;

Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 23 april 2016.

Rotterdam, 22 april 2016

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES HH.
FRANCISCUS EN CLARA EN H. DOMINICUS TE ROTTERDAM
EN OPRICHTING PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE
PAROCHIE H. JOHANNES**

Gezien,

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 29 april 2016 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies HH. Franciscus en Clara en H. Dominicus te Rotterdam, en op grond van mijn bevoegdheid daartoe zoals bepaald in canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC),

Bepaal ik het volgende,

1. Met ingang van 1 januari 2016 voeg ik samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Franciscus en Clara en H. Dominicus te Rotterdam en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Johannes krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2016 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.
4. Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit drie personen, te weten de heer L.L.J.P. de Prez, voorzitter, mevr. A.S.M. Kerkum, lid, en de heer H.C.M. Kok, lid-penningmeester.

5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 10 mei 2016.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 3 mei 2016

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 april 2016

Drs E.N. Beenhakker-Mol, eervol ontslag en ontheffing kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochiefederatie Driestromenland te Gorinchem e.o. en goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Familie te Goeree-Overflakkee en De Hoeksche Waard.

G.A.L.M. Nijenstein, benoeming voor een nieuwe periode van vier jaar tot penningmeester en lid van de DCI.

1 mei 2016

Drs P.R. Tolsma, eervol ontslag als diaken van de Parochie Christus Koning te Pijnacker, Nootdorp, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk en Bergschenhoek en benoeming tot diaken in de parochiefederatie Vlietstreek te Rijswijk, Voorburg en Leidschendam.

Drs D.W.M. Bühler, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als projectmedewerker M25 van het bisdom Rotterdam en goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen te Rhoon, Rozenburg, Spijkenisse, Brielle, Hellevoetsluis en Hoogvliet.

Drs C.C.M. Hoeksel-van Leeuwen, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in het St. Franciscus Gasthuis te Rotterdam.

6 mei 2016

K.K. Hayon s.v.d., benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochies Sint Ursula te Delft en O.L. Vrouw van Sion te Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

K.E. Deku s.v.d., eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie Sint Ursula te Delft en O.L. Vrouw van Sion te Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

16 mei 2016

M.J. Thomassen c.p., eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie Pax Christi te Woerden, Kamerik, Meij-Zegveld en Oudewater.

NECROLOGIE

Jacobus Franciscus Steenman

geboren op 24 februari 1925 te Amsterdam en priester gewijd op 19 mei 1951.

Pastoor Steenman was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in De Kwakel (1951), in Zandvoort (1953), in de parochie O.L. Vrouw van Goeden Raad te 's-Gravenhage (1955) en in de parochie Christus Koning te Rotterdam (1964). In 1970 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie De Goede Herder te Wassenaar en in 1981 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie H. Adrianus te Langeraar. Op 1 juni 1991 werd hem uit deze functie eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening. Na zijn emeritaat was hij tot 1996 administrator van de parochie H. Bonifacius en de parochie H. Pius X te Alphen aan den Rijn.

Pastoor Frank Steenman heeft zich bijna vijftenzestig jaar als priester ingezet, eerst voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en vanaf 1956 voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Pastoor Frank Steenman was in alles de eenvoud zelve, alle buitenkant was hem vreemd. Hij vroeg niet vlug aandacht voor zichzelf; luisteren kon hij als geen ander. Daarbij viel op dat hij op allerlei manieren steeds het contact met medepriesters en andere werkers in het pastoraat onderhield, ook in oecumenisch verband. Zijn leven lang heeft hij het Evangelie verkondigd met hart en ziel.

Veel dank aan de heer en mevrouw Van Doorn uit Ter Aar, die hem de afgelopen vijftien jaar met zorg en vriendschap hebben omringd.

Op zaterdag 2 april 2016 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

Jacobus Leonardus Maria Ammerlaan

geboren op 12 mei 1929 te 's-Gravenhage en priester gewijd op 26 mei 1956.

Pastoor Ammerlaan was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in de parochie H. Petrus en Paulus te Maassluis (1956), in de parochie H. Hart van Jezus te 's-Gravenhage (1958) en in de parochie H. Jozef te Hillegom (1965). In 1968 werd hij benoemd tot moderator/godsdienstleraar aan de R.K. LTS St. Paulus te Hillegom. In 1971 werd hij benoemd tot kapelaan van de parochie St. Jozef Opifex te Leidschendam en later in 1972 volgde zijn pastoorsbenoeming in dezelfde parochie. In 1979 volgde zijn benoeming tot pastoor in de parochie H. Petrus en Paulus te Maassluis en in 1987 zijn benoeming tot pastoor van de parochies O.L. Vrouw Hemelvaart te Oude Tonge en O.L. Vrouw Hemelvaart te Middelharnis. Naast deze functies werd hij in 1987 ook benoemd tot deken van het dekenaat Zuid-Hollandse Eilanden. In 1988 werd hem eervol ontslag verleend als pastoor van de parochie O.L. Vrouw Hemelvaart te Oude Tonge en bleef hij zijn functie als pastoor van de parochie te Middelharnis en zijn functie als deken van het dekenaat Zuid-Hollandse Eilanden vervullen. Op 1 oktober 1991 werd hem uit deze functies eervol ontslag verleend. Per die datum werd hij benoemd tot pastoor van de parochie H. Laurentius te Stompwijk. Uit die functie werd hem op 1 juli 1994 eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening.

Pastoor Jacques Ammerlaan heeft zich bijna zestig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Pastoor Ammerlaan was een beminnelijke en aardige man, die bleef meedenken met zijn tijd. Zijn grote voorbeeld was de heilige paus Johannes XXIII. Zijn maatschappelijke taak nam hij heel serieus. Hij hield van reizen, van mensen ontmoeten en gezelligheid. Op 26 mei zou hij zijn 60ste priesterjubiläum hebben gevierd.

Op donderdag 19 mei 2016 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 61 april-juni 2016 Nummer 2

PAUS FRANCISCUS ONDERSTREEPT IN EXHORTATIE OVER HET GEZIN DE VREUGDE VAN DE LIEFDE, 8 april 2016	45
PRESENTATIE VAN DE POSTSYNODALE EXHORTATIE AMORIS LAETITIA, Persconferentie kardinaal Eijk, Utrecht SRKK, 8 april 2016.....	47
JAARVERSLAG 2015 MELDPUNT SEKSUEEL MISBRUIK RKK GEPUBLICEERD, 4 april 2016	53
NIEUWE VERTALING ONZE VADER WORDT KOMENDE ADVENT INGEVOERD, 25 april 2016.....	55
GEZAMENLIJKE BRIEF RKK EN PKN AAN PREMIER RUTTE OVER SILA, 9 mei 2016.....	57
KARDINAAL EIJK REAGEERT OP VOORNEMEN MINISTER SCHIPPERS INZAKE KWEKEN VAN EMBRYO'S, 4 juni 2016.....	60
BISSCHOPPENCONFERENTIE Kiest Nieuwe (VICE) VOORZITTERS EN PERMANENTE RAAD, 14 juni 2016.....	65
DECREET TOT VERLENGING VAN DE GELDINGSDUUR VAN DE GEDRAGSCODE PASTORAAT, 14 juni 2016.....	67
VOORMALIGE COMMISSIE DEETMAN PRESENTEERT SLOTMONITOR, 28 juni 2016.....	69
KARDINAAL EIJK EN BROEDER VAN DAM IN GESPREK MET TWEEDE KAMER, 29 juni 2016	72
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Kerktoetredersdag, Basiliek van de H. Liduina in Schiedam, 21 mei 2016.....	77
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Boris Plavčić, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam, 28 mei 2016.....	81
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de eucharistieviering bij de zegening van de klokken op Bedevaartsoord HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, 4 juni 2016	85
DECREET Sluiting en onttrekking aan de eredienst van de R.K. Moeder Godskerk te Voorschoten, 3 april 2016.....	89

DECREET Sluiting en onttrekking aan de eredienst van de R.K. Christus Koningkerk te Rotterdam, 22 april 2016	92
DECREET Samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Franciscus en Clara en H. Dominicus te Rotterdam en oprichting van de Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Johannes, 3 mei 2016	95
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	97
NECROLOGIE	98

